

Iz zajednice | 19/09/2023

Konci prošlosti: pletenje nakurnjaka kao simbol emancipacije

📌 Piše: Maša Samardžija

Udruga Tara i žene iz Ličkog Petrovog Sela tradicionalnim tehnikama izrađuju suvenire, koji su nekada imali i praktičnu funkciju, a danas oduševljavaju turiste

Vrijedne ruke članice Udruge Tara

Žene iz Udruge Tara iz Ličkog Petrovog Sela već skoro 20 godina pleću nakurnjake. Vuneni odjevni predmet za muška intimna područja danas je samo suvenir, ali nek

...maće, jamaš sa konje i morali su zaštititi svoje najmlađinje organe da bi mogli imati potomke", pojašnjava nam **Sonja Leka**, osnivačica Udruge Tara.

Kada se Sonja 2004. godine vratila iz izbjeglištva u Srbiji u Ličko Petrovo Selo, zatekla je mahom starije stanovništvo. Žene koje nisu bile školovane nisu imale nikakvu perspektivu ni priliku da se zaposle. Sonja tada odlučuje pokrenuti udrugu koja će okupiti takve žene i dati im priliku da rade ono u čemu su vješte, a to je izrada tradicionalnih rukotvorina. Zahvaljujući donacijama uredile su jednu seosku zgradu, napravile etno sobu i krenule štrikati. Izrađivale su najprije brojne tradicionalne odjevne predmete, ali s vremenom su se najviše orijentirale na izradu nakurnjaka, jer su upravo oni najviše oduševljavali posjetitelje.

U početku je bilo srama

„U početku su žene bile stidljive i skrivale su to što rade od znatiželjnih pogleda, mislile su da je to sramota. Ali kad smo krenule prezentirati nakurnjake na sajmovima, dogodio se bum. Možete misliti, stare žene iz Ličkog Petrovog Sela pletu nakurnjake“, prisjeća se Sonja.

Tradicija u novom ruhu

emancipirane pa se u poznim godinama nisu mogle uzeti ni pametne telefone a i tako, postale su vješte i u korištenju laptopa, tableta i tehnološki se obrazovale. Priča nam Sonja kako je jedna baka, koja je u međuvremenu nažalost umrla, oduševljavala turiste i na Facebooku je imala prijatelje iz cijelog svijeta, mahom turiste koje je vidjela jedanput u životu, a na koje je ostavila velik dojam.

A što je pričalo selo?

„Selo se uvijek drži po strani kada dođe nešto novo, selo teško prima novitete jer je seoska filozofija da ne talasaš previše“, kaže nam naša sugovornica. A onda se Ličko Petrovo Selo počelo pojavljivati u medijima, ljudima je rad Udruge bio zanimljiv pa su lokalni mudraci zašutjeli.

Patrijarhat u punom jeku

Lika je patrijarhalna sredina i ne prihvaća se lako da su žene samostalne i uspješne. U Jugoslaviji je situacija bila znatno bolja jer se potenciralo da žene budu neovisne i obrazovane, da rade. A onda se sve polako vraćalo na staro. Malo je, kaže Sonja, i političarki u Lici, malo je načelnica. Općina Plitvička Jezera nikada nije imala ni ženu kandidatkinju za načelnicu, a nikada nisu imali ni županicu. Podređenost žena je vidljiva i u porodicama. „Još uvijek se muž sve pita, on je glava porodice koji određuje šta će se raditi, mada su žene puno inteligentnije. Muž ubire i sve zasluge. Kada, recimo, porodica otvara apartman, uvijek je vlasnik muškarac, iako žene više rade“, pojašnjava Sonja. Starije žene su, kaže, još uvijek tradicionalne i ako idu na izlet, najprije moraju pitati muža. Patrijarhat se očituje i u brojnim drugim obiteljskim situacijama. „Kada roditelji imaju više djece i kada oni umru, smatra se da ženska djeca ne bi treba dobiti ništa i podrazumijeva se da će muškarci naslijediti imovinu. Ako se sestra ne odrekne svog dijela u korist brata, društvo je osuđuje. A to je patrijarhat“, ističe Sonja. Apsurdno u tome je što se, kada su roditelji bolesni, najčešće upravo žensko dijete brine o njima, a na kraju se smatra da brat ima veće pravo na nasljedstvo.

Sonju ovakav mentalitet nije obeshrabrio. U životu ju je vodio inat i prkos i htjela je pokazati da ima puno dobrih ljudi koji žive u tom kraju i kroz udrugu, među ostalim,

~~imate nekakvo maskarada kako stoje, priđete mi, i ne daj bože, dajte svoje mišljenje, neće~~
vas lako prihvatiti jer ženama nije u opisu ponašanja da stanu s muškim dijelom sela",
pojašnjava naša sugovornica.

Ali, nije Sonja puno marila za priče iza leđa. U životu je navikla oslanjati se na sebe i svoj rad jer život prema njoj nije bio milostiv.

Sonja Leka

Rođena je i odrasla u Karlovcu. Početkom rata s ocem dolazi u vikendicu u Ličko Petrovo Selo, rodno mjesto njezina oca. Rat provodi u selu, a za vrijeme operacije Oluja, kao

Radila je za turističke agencije i vodila turiste po Plitvičkim jezerima, a onda se odlučuje osamostaliti i otvoriti svoj obrt te nastavlja voditi ture po nacionalnom parku. A od Udruge Tara i pletenja nakurnjaka ne planira odustati, iako je žena sve manje, a i zgrada u kojoj su bile se urušava i postala je nefunkcionalna.

Radila je za turističke agencije i vodila turiste po Plitvičkim jezerima, a onda se odlučuje osamostaliti i otvoriti svoj obrt te nastavlja voditi ture po nacionalnom parku. A od Udruge Tara i pletenja nakurnjaka ne planira odustati, iako je žena sve manje, a i zgrada u kojoj su bile se urušava i postala je nefunkcionalna.

Plitvička jezera kao kancelarija

Blizina Nacionalnog parka Plitvička jezera omogućila joj je da zarađuje radeći ono što voli. A i selu je blizina ovakve destinacije donijela brojne benefite. Ličko Petrovo Selo danas ima stotinjak stanovnika, ali je u njemu prije koju godinu izgrađen hotel u kojem je posao dobila i nekolicina lokalnog stanovništva. Ljudi polako preuređuju i svoje kuće u apartmane, a Sonja se nada da bi se ljudi mogli početi i više vraćati u selo. Iako ovo mjesto ima brojnih potencijala da privuče više turista, ti potencijali se slabo iskorištavaju jer je potrebna veća aktivnost lokalnih političkih predstavnika.

Sonja Leka s turistima

slobodnog dana jer radi za sebe. „Možda malo kasnije jer imam 50 godina i nemam puno vremena, to me najviše muči“, kroz smijeh nam govori. Ističe da je sretna što radi posao koji voli i samo se nada da će je zdravlje poslužiti i da će moći nastaviti raditi jer dnevno u svom poslu pređe oko 20 kilometara. „Ja nisam mogla zamisliti bolji posao, meni su Plitvička jezera kancelarija, a takvu kancelariju malo ko ima“, ponosno će Sonja.

Voli, kaže, i to svoje selo i prostranstvo koje joj pruža. Iako je rođena u gradu, ne bi mogla živjeti više bez seoske prirode, mira i tišina. „Osjećam se svoja, i čvrsto na nogama“, kaže nam ova **Ličanka**. I to je zaista tako. Nepokolebljiva, uporna i vrijedna Sonja Leka više puta u životu kretala je otpočetak, ali nije posustajala. Uz borbu za svoj život i egzistenciju, mislila je i na druge. A možda je najvrjednije to što je uspjela uljepšati zadnje dane brojnim starim ženama iz svog sela koje su po prvi put u životu radile nešto za sebe.

Tekst je objavljen u sklopu projekta Poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije

Pročitajte više ...

Utočište srpskih kraljeva

Udruga Prospero iz Gračaca – oaza kreativnosti, zajedništva i uspjeha

Poziv na glasanje za državljane Republike Srbije iz inostranstva

Predstavnici SDSS-a zbog pretnji ne idu u Vukovar i Škabrnju

Ako imate prijedlog teme za nas, javite se na portal@privrednik.net
Pratite P-portal i na društvenim mrežama:

Doniraj

Najnovije

Premijera predstave „Samo da vas nešto pitam“

Koča Popović – oficir i džentlmen

Podcast Pravo glasa: gost 17. epizode bio je Tomislav Tomašević

Godišnjice – pokušaji hvatanja stvarnosti

Utočište srpskih kraljeva

[Uvjeti korištenja](#)

[Politika privatnosti](#)

[Impressum](#)

[Facebook](#)

[Youtube](#)

[instagram](#)

[Twitter](#)

